

AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI

Avrupa Konseyi
Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

The Congress

Le Congrès

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Fransızca basımı:

*Charte européenne de l'autonomie
locale et rapport explicatif*

ISBN 92-871-0859-5

Avrupa Konseyi başta olmak üzere, kaynağın isminin tamamı alıntılıandığı takdirde bu kitapçığın içeriği başka yerlerde kullanılabilir. Eğer ticari bir amaçla kullanılacaksa, ya da Avrupa Konseyinin resmi dilleri haricindeki bir dile çevrilecekse, lütfen talebinizi publishing@coe.int adresine iletiniz.

Kapak ve sayfa düzeni:

Avrupa Konseyi Belge ve Yayın Yapım
Departmanı

© Avrupa Konseyi, Nisan 2014
Haziran 2021'de gözden geçirilmiştir
Avrupa Konseyinde basılmıştır

İçindekiler

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi	5
Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	9
Yurттаşların Yerel Yönetim İşlerinin Sevk ve İdaresine Katılım Hakkıyla İlgili Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ek Protokolü	23
Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı – Açıklayıcı rapor	33

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Giriş

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Avrupa Konseyi üyesi 47 ülkede yerel ve bölgesel demokrasinin durumunu değerlendirmeden sorumlu, Avrupa'da yer alan benzersiz bir kurumdur. Başlıca işlevi yerel ve bölgesel demokrasilerdeki gelişmeleri denetlemek ve güçlendirmektir.

Kongre bu bağlamda, 1985 yılında kabul edilen ve bu alandaki ilk bağlayıcı metin olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın üye ülkelerdeki uygulamalarını denetler. Bu Şart, yerel ve bölgesel yönetimlerin haklarını teminat altına almaya yönelik çığır açıcı bir sözleşme haline gelmiştir. Bu haklara örnek olarak öz yönetim, yerel kurulları seçme, kendi yetkilerini kullanma, idari yapılara ve finansal kaynaklara sahip olma ve merkezi idarenin diğer kademelerinin müdahalesi durumunda mahkemeye başvurma hakkı gösterilebilir.

Yerel ve bölgesel yönetimler, çalışma yöntemlerinin tehdit edildiğini düşündükleri durumlarla karşı karşıya kaldıkça Kongreden yardım istemektedirler. Bunlar çok çeşitli durumlar olup, yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren bir konuda merkezi yönetimin yerel ve bölgesel yönetimlere danışmaması, Şart'ın bir maddesinin doğrudan doğruya ihlali (Madde 4.6 ve 9.6) veya finansal kaynaklarının sorumluluklarıyla bağdaşmaması örnekleri verilebilir (Madde 9). Söz konusu iddialar, Şart'ın ruhuna aykırı bir girişimin neden olduğu dolaylı bir ihlalle ilgili

de olabilir. Örneğin, yerel yönetim temsilcileri Kongreden, bir üye ülkenin, Şart'ın onaylanmasından kaynaklanan yükümlülüklerle uygun hareket edip etmediğini incelemesini isteyebilir. Kongre, örneğin, belediyelerin sayısının nasıl azaltıldığını inceleyebilir, bir yerel veya bölgesel yönetim meclis personelinin seçimle göreve gelmesini yasaklayan bir yasayla veya bir ülkenin başkentindeki belediye meclislerini fesheden bir karar tasarısıyla ilgili yorumlarda bulunabilir veya yerel faaliyetlerde azınlık dilinin kullanılmasının yasaklanmasıyla ilgili olarak gözlemlerde bulunabilir. Şart'ın uygulanmasıyla ilgili olarak Kongrenin yorumu istenen konular çok geniş bir yelpazeyi kapsar.

Kongre denetleme faaliyetleriyle Şart'ın doğru uygulanmasını temin eder ve Avrupa kıtasında sağlıklı bir yerel ve bölgesel yönetim dengesinin sağlanmasına yardımcı olur.

Kongre yerel ve bölgesel demokrasiyi nasıl denetler?

Kongre:

- 47 üye ülkeye düzenli denetleme ziyaretlerinde bulunur;
- Şart'ın çeşitli özel veçhelerini inceler;
- Yerel ve bölgesel seçimleri gözlemler.

Kongrenin denetleme ziyaretlerinden sonra hazırladığı raporlar İzleme Komisyonunca kabul edilir. İzleme Komisyonu aynı zamanda yapılan tavsiyeleri de onaylar. Bu tavsiyeler Kongre tarafından onaylandığında, üye ülkelere iletilir.

1995 yılından beri yaklaşık 103 rapor Kongre tarafından kabul edilmiş olup, üye ülkelerce pek çok yasal reform yapılmıştır. Üye ülkeler aynı zamanda sözleşmenin imzalanmasını müteakiben henüz parlamentolarından geçirmedikleri Şart maddelerini de parlamentolarından geçirebilirler. Üye ülkeler aynı zamanda, Şart'ın yerel yönetimlerin çalışmalarına katılmaya dair Ek Protokolü'nü de imzalamaya ve/veya parlamentolarında kabul etmeye yönelik gerekli girişimlerde bulunabilirler.

Denetimin iyileştirilmesine yönelik geliştirilmiş prosedürler

Kongre, 2010 yılında, reform sürecinin bir parçası olarak, denetim prosedürlerinin organizasyonuna dair 307(2010) sayılı Kararı kabul etmiştir. Bu Karar, 2013 yılında 307(2010) REV2 sayılı Kararla yeniden düzenlemiştir.

Kongre, denetim kalitesini iyileştirme amacıyla aşağıdaki tedbirleri almayı kararlaştırmıştır:

- Şart'ı imzalamış ve parlamentolarından geçirmiş ülkelerde daha düzenli ve sistematik bir denetim gerçekleştirmek (yaklaşık beş yılda bir) ve denetimden sorumlu delegasyonun tamamen tarafsız olmasını sağlamak üzere raportörlerin tayininde çok sıkı ve tutarlı bir yöntem uygulamak;
- İlgili ülkeyle birlikte, delegasyonun belirlediği sorunlara en uygun çözümleri önermek ve hükümete sunulacak bir 'yol haritası'na uygun bir biçimde, Kongrenin tavsiyelerinin süratli ve etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamak üzere, merkezi yönetim ile sürdürülecek

siyasi diyaloga dayalı bir denetim sonrası prosedürle bu süreci tamamlamak.

Kongre bu şekilde, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın ve yerel yönetimlerin çalışmalarına katılmaya dair Ek Protokolü'nün ışığında, Avrupa Konseyinin temel gayelerinden olan demokrasiyi güçlendirme işlevinin, yerel ve bölgesel düzeyde gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açıldı. Türkiye anlaşmayı 21 Kasım 1988'de imzaladı.

Avrupa Konseyi, 1981-1984 yılları arasında yerel yönetimlerin özerkliği ile ilgili bazı ilkeleri tartıştı ve bir karar tasarısı hazırladı. «Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, özerkliklerinin savunulması, yerinden yönetim ve demokrasi ilkelerine dayanan bir Avrupa'nın kurulmasının temel koşuludur» görüşünden hareketle hazırlanan tasarı daha sonra «Özerklik Şartı» olarak Avrupa Konseyince kabul edildi. Türkiye, Şart'ı 1988 yılında imzaladı. 1991 yılında da 3723 sayılı yasa ile TBMM tarafından onaylanması uygun görüldü ve 1992'de 92/3398 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylandı (Resmi Gazete: 3.10.1992 – 21364). Yürürlük tarihi ise 1 Nisan 1993 olarak belirlendi. Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın bazı hükümlerini benimsedi (Türkiye'nin benimsediği maddeler için 3723 sayılı yasaya bakınız).

Önsöz

İşbu Şart'ı imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler,

Avrupa Konseyinin amacının, üyeleri arasında ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek için daha sıkı bir birlik sağlamak olduğunu düşünerek,

Bu amacın gerçekleştirilme yollarından birisinin idari alanda anlaşmalar yapmak olduğunu düşünerek,

Yerel yönetimlerin her türlü demokratik rejimin temel unsurlarından biri olduğunu düşünerek,

Vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyine üye Devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden biri olduğunu düşünerek,

Bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde olduğunu göz önüne alarak,

Gerçek yetkilerle donatılmış yerel yönetimlerin varlığının hem etkili, hem de vatandaşlara yakın bir yönetim sağlayacağına kani olarak,

Değişik Avrupa ülkelerinde özerk yerel yönetimlerin korunması ve güçlendirilmesinin demokratik ilkelere ve idarede ademi merkeziyetçiliğe dayanan bir Avrupa oluşturulmasında önemli bir katkı sağlayacağını farkında olarak,

Bunun, demokratik bir şekilde oluşturulmuş sorumlulukları, bu sorumlulukların yerine getiriliş yöntemleri ve görevleri için gereken kaynaklar konularında geniş bir özerkliğe sahip olan karar alma organları ile donatılmış yerel yönetimlerin varlığını gerektirdiğini teyid ederek,

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1

Taraflar bu Şart'ın 12. maddesinde belirtilen şekil ve ölçüde kendilerini aşağıdaki maddelerle bağlı kabul edeceklerini taahhüt ederler.

I. Bölüm

Madde 2 – Özerk Yerel Yönetimlerin Anayasal ve Hukuki Dayanağı

Özerk yerel yönetimler ilkesi ulusal mevzuatla ve uygun olduğu durumlarda anayasa ile tanınacaktır.

Madde 3 – Özerk Yerel Yönetim Kavramı

1- Özerk yerel yönetim kavramı yerel yönetimlerin, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır.

2- Bu hak, doğrudan, eşit, genel ve gizli oy sistemine göre özgürce seçilen ve sorumlu yürütme organlarına sahip olabilecek üyelerden oluşan konseyler veya meclisler tarafından kullanılacaktır. Bu hüküm, mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, referandumlara veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurulabilmesini hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

Madde 4 – Özerk Yerel Yönetimin Kapsamı

1- Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanunlarla belirlenecektir. Bununla beraber, bu hüküm yerel yönetimlere kanuna uygun olarak belirli amaçlar için yetki ve sorumluluklar verilmesine engel teşkil etmeyecektir.

2- Yerel Yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir yönetime devredilmemiş tüm konularda faaliyette bulunma konusunda tam takdir yetkisine sahip olacaktır.

3- Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın yönetim tarafından yerine getirilecektir. Sorumluluğun bir başka yönetime verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomi gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır.

4- Yerel yönetimlere verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu

yetkiler merkezi veya bölgesel yönetimler tarafından zayıflattılamaz veya sınırlandırılmaz.

5- Yerel yönetimlerin merkezi veya bölgesel yönetim tarafından yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkilerin yerel koşullarla uyumlu olarak kullanılabilmesinde yerel yönetimlere olanaklar ölçüsünde takdir yetkisi tanınacaktır.

6- Kendilerini doğrudan ilgilendiren bütün planlama ve karar alma süreçlerinde; mümkün olduğunca zamanında ve uygun bir şekilde yerel yönetimlere danışılacaktır.

Madde 5 – Yerel Yönetimlerin Sınırlarının Korunması

Yerel yönetimlerin sınırlarında, ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz. Danışma şekli, eğer mevzuat buna izin veriyorsa, bir referandum olabilir.

Madde 6 – Yerel Yönetimlerin Görevleri İçin Gereken Uygun İdari Örgütlenme ve Kaynaklar

1- Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere haneler getirmekle beraber, yerel yönetimler kendi iç idari örgütlenmelerini, yerel ihtiyaçlarla uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla, kendileri kararlaştırabileceklerdir.

2- Yerel yönetimlerde görevlilerin çalışma koşulları liyakat ve yeteneğe göre yüksek nitelikli eleman istihdamına imkan verecek ölçüde olmalıdır; bu amaçla yeterli eğitim olanaklarıyla ücret ve mesleki ilerleme olanakları sağlanmalıdır.

Madde 7 – Yerel Düzeydeki Sorumlulukların Yerine Getirilme Koşulları

- 1- Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları, görevlerin özgürce yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir.
- 2- Söz konusu görevin yürütülmesi sırasında yapılacak masrafların uygun biçimde mali tazminiyle birlikte, uygun olması durumunda, kazanç kaybının tazminine veya yapılan işin karşılığında ücret ve buna tekabül eden sosyal refah koşullarının sağlanmasına olanak sağlayacaktır.
- 3- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler kanunla veya temel hukuki ilkelerle belirlenir.

Madde 8 – Yerel Yönetimlerin Faaliyetlerinin İdari Denetimi

- 1- Yerel yönetimlerin her türlü idari denetimi ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda ve yöntemlerle gerçekleştirilebilir.
- 2- Yerel yönetimlerin faaliyetlerinin idari denetimi, normal olarak, sadece kanunla ve anayasal ilkelerle uygunluk sağlamak amacıyla yapılacaktır. Bununla beraber, üst yönetimler, yerel yönetimleri yetkili kıldıkları işlerin gereğine göre yapıp yapılmadığına dair yerel makamları idari denetimine tabi tutabileceklerdir.
- 3- Yerel yönetimlerin idari denetimi, denetleyen yönetimin müdahalesinin, korunması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır.

Madde 9 – Yerel Yönetimlerin Mali Kaynakları

1- Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel yönetimlere kendi yetkileri dahilinde, serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynak sağlanacaktır.

2- Yerel yönetimlerin mali kaynakları anayasa ve kanunla belirlenen sorumlulukları ile orantılı olacaktır.

3- Yerel yönetimlerin mali kaynaklarının en azından bir bölümü yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır. Yerel yönetimlerin bu yerel vergi ve harçların oranlarını yasal sınırlar dahilinde belirleme hakları olacaktır.

4- Yerel yönetimler, görevlerini yürütebilmeleri için gereken harcamalardaki gerçek artışlara olabildiğince ayak uydurabilecektir. Bu nedenle, bu yönetimlere sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler yeterince çeşitli ve esnek olacaktır.

5- Mali açıdan daha zayıf olan yerel yönetimlerin korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik, mali eşitleme yöntemlerinin veya buna eş önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler, yerel yönetimlerin kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir hakkını azaltmayacaktır.

6- Yeniden dağıtılan kaynakların yerel yönetimlere tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır.

7- Yerel yönetimlere yapılan hibeler, mümkün oldukça belli projelerin finansmanına tahsis edilmeyecektir. Hibe verilmesi,

yerel yönetimlerin kendi yetki alanları içinde, kendi politikalarına ilişkin takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir.

8- Yerel yönetimler, sermaye yatırımlarının finansmanı için; kanunla belirlenen sınırlar içerisinde, ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir.

Madde 10 – Yerel Yönetimlerin Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı

1- Yerel yönetimler yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel yönetimlerle işbirliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir.

2- Her devlet, yerel yönetimlerin ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için bir kuruluş ve uluslararası bir yerel yönetim birliğine üye olma hakkını tanıyacaktır.

3- Yerel yönetimler, kanunlarla öngörülmüş olabilecek şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel yönetimleriyle işbirliği yapabilirler.

Madde 11 – Özerk Yerel Yönetimlerin Yasal Korunması

Yerel yönetimler kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine riayet edilmesi amacıyla, yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaktır.

II. Bölüm – Muhtelif Hükümler

Madde 12 – Yükümlülükler

1- Her Akit Taraf, bu Şart'ın I. bölümündeki fıkralardan, en az 10 tanesi aşağıdakilerin arasından seçilmek üzere, en az 20 fıkrası ile kendisini bağlı kabul etmeyi taahhüt edecektir:

- 2. madde,
- 3. maddenin 1. ve 2. fıkraları,
- 4. maddenin 1., 2. ve 4. fıkraları,
- 5. madde,
- 7. maddenin 1. fıkrası,
- 8. maddenin 2. fıkrası,
- 9. maddenin 1., 2. ve 3. fıkraları,
- 10. maddenin 1. fıkrası,
- 11. madde.

2- Şart'a taraf olan her Devlet onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi ederken, bu maddenin 1. fıkrası hükümlerine uygun olarak seçtiği fıkraları Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirecektir.

3- Herhangi bir Taraf Devlet, bu maddenin 1. fıkrası kapsamında olan ve henüz kabul etmemiş olduğu herhangi bir fıkrasına veya fıkralarına kendini bağlı addedeceğini daha sonraki herhangi bir tarihte Genel Sekreter'e bildirebilir. Sonradan kabul edilen bu tür yükümlülükler, böylece bildirimde bulunan Akit Tarafın onay, kabul veya tasvip işleminin ayrılmaz bir parçası addedilecek ve Genel Sekreter'in bildirim aldığı tarihten sonra geçecek üç aylık süreyi izleyen ayın ilk gününden başlamak üzere aynı etkiyi taşıyacaktır.

Madde 13 – Bu Şart’ın Kapsayacağı Yönetimler

İşbu Şart’ta yer alan özerk yerel yönetim ilkeleri, Akit Tarafın ülkesinde mevcut bulunan tüm düzeydeki yerel yönetimler için uygulanır. Bununla beraber her bir Akit Taraf, onay, kabul veya tasvip belgesini sunarken, bu Şart’ın yerel veya bölgesel yönetimlerin hangi düzeyleri için uygulanmasını öngördüğünü, veya uygulama dışında bırakmayı öngördüğü yerel yönetim düzeylerini belirleyebilir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne daha sonra yapılabilecek bildirimlerle, yukarıda yer alan yerel veya bölgesel yönetim birimleri de Şart’ın kapsamına dahil edilebilir.

Madde 14 – Bilgi Sağlanması

Her Akit Taraf bu Şart’ın hükümlerine uygunluk sağlamak amacıyla, kabul ettiği mevzuat hükümlerine ve aldığı diğer önlemlere ilişkin tüm bilgiyi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne iletacaktır.

III. Bölüm

Madde 15 – İmza, Onay ve Yürürlüğe Girme

1- Bu Şart Avrupa Konseyi üyesi tüm ülkelerin imzasına açık olacaktır. Onay, kabul veya taahhüt işlemine tabi olacaktır. Onay, kabul veya taahhüt belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne tevdi edilecektir.

2- Bu Şart, Avrupa Konseyi üyesi ülkelerden dördünün bu Şart’a bağlı olmayı kabul ettiklerini, yukarıdaki fıkra hükümlerine uygun olarak, tevdi tarihinden sonraki üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3- Bu Şart'a bağılı olmayı kabul ettiğini daha sonra beyan eden herhangi bir üye Devlet açısından, Şart, onay, kabul veya taahhüt belgesinin tevdi tarihinden sonraki üç aylık sürenin sona ermesini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 16 – İdari Sınırları Kapsayan Hüküm

1- Herhangi bir Devlet, imzalama sırasında veya onay, kabul veya taahhüt belgesini tevdi ederken bu Şart'ın uygulanacağı idari birim veya birimleri belirleyebilir.

2- Herhangi bir Devlet, daha sonraki herhangi bir tarihte yapacağı ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir beyanla, bu Şart'ın uygulanma alanını beyanda belirleyeceği başka herhangi bir idari birimi kapsayacak şekilde genişletebilir. Şart, bu tür idari birimler için, bu beyanın Genel Sekreter'e ulaştırıldığı tarihten sonraki üç aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

3- Yukarıdaki iki fıkra çerçevesinde yapılan herhangi bir beyan, bu beyanda belirlenen herhangi bir idari birim bakımından, Genel Sekreter'e hitaben yapılacak bir bildirim ile geri çekilebilir. Bu geri çekme, Genel Sekreter'in bu bildirim aldığı tarihten sonraki altı aylık sürenin bitimini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 17 – Çekilme

1- Herhangi bir Taraf, kendisi bakımından bu Şart'ın yürürlüğe girişini izleyen beş yıllık sürenin ardından, bu Şart'tan çekilebilir. Bu durumda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne altı ay önce bildirimde bulunulacaktır. Bu çekilmeler, Taraf Devlet sayısının dörtten az olmaması koşuluyla, diğer Taraf Devletler bakımından Şart'ın geçerliliğini etkilemeyecektir.

2- Yukarıdaki fıkrada belirlenen hükümler çerçevesinde herhangi bir Taraf Devlet, 12. maddenin 1. fıkrasında öngörülen sayı ve tipteki fıkralarla bağlı olduğu sürece, Şart'ın I. bölümünün herhangi bir fıkrasından çekilebilir. Herhangi bir Taraf Devlet bir fıkrasından çekilerek 12. maddenin 1. fıkrasının gereğini karşılamayan bir duruma geliyorsa, Şart'ın kendisinden de çekilmiş sayılacaktır.

Madde 18 – Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri :

- a. Her imzalamayı;
- b. Tüm onay, kabul veya tasvip belgelerinin tevdiini;
- c. Bu Şart'ın 15. madde hükümlerine göre her yürürlüğe giriş tarihini;
- d. 12. maddenin 2. ve 3. fıkralarının hükümlerinin uygulanması çerçevesinde alınan her bildirim;
- e. 13. maddenin hükümlerinin uygulanması çerçevesinde alınan her bildirim;
- f. Bu Şart'a ilişkin diğer herhangi bir işlem, bildirim veya yazışmayı Avrupa Konseyi üyesi Devletlere bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımınında gereği gibi yetkilendirilmiş aşağıda imzaları bulunanlar işbu Şart'ı imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak işbu Şart, İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 15 Ekim 1985 tarihinde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine bu Şart'ın aslına uygun suretlerini iletacaktır.

**Yurttaşların Yerel Yönetim İşlerinin
Sevk ve İdaresine Katılım Hakkıyla İlgili
Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
Ek Protokolü**

Utrecht, 16.XI.2009

Giriş

İşbu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ek Protokolü'nü (bundan böyle "Şart", ETS No.122 olarak geçecektir) imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler,

Avrupa Konseyinin amacının üyeleri arasında ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek için daha sıkı bir birlik sağlamak olduğunu göz önüne alarak,

Vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyine üye Devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden biri olduğunu göz önüne alarak,

Üye ülkelerdeki evrimin yerel yönetim özerkliği ilkesinin çok büyük bir önem taşıdığını ortaya koyduğunu göz önüne alarak,

Şart'ı yerel yönetim işlerine katılım hakkını teminat altına alan hükümlerle tamamlamanın uygun olduğunu göz önüne alarak,

27 Kasım 2008'de Bakanlar Komitesince kabul edilen Avrupa Konseyi Resmi Dokümanlara Erişim Sözleşmesi'ni hatırd tutarak,

Avrupa Konseyi Devlet ve Hükümet Başkanları 3. Zirve Toplantısında kabul edilen Deklarasyon ve Eylem Planı'nı (Varşova, 16-17 Mayıs 2005) da hatırd tutarak,

Aşağıdaki maddeler üzerinde mutabakata varmışlardır:

Madde 1 – Yerel yönetimin işlerine katılma hakkı

1. Taraf Devletler sorumluluk bölgelerindeki herkesin yerel yönetim işlerine katılma hakkını güvence altına alırlar.

2. Yerel yönetimlerin işlerine katılma hakkı, yerel yönetimin yetki ve sorumluluklarını belirlemeye veya bunların kullanılmasını etkilemeye çalışma hakkını ifade eder.

3. Yasalar bu hakkın kullanılmasını kolaylaştıracak vasıtalar sağlayacaktır. Yasalar herhangi bir şahıs veya gruba karşı adaletsiz bir biçimde ayrıcalık yapmadan, farklı durumlar veya şahıslar için özel tedbirler içerebilir. Yasalar ilgili Tarafın anayasal ve/veya uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak, özellikle de seçmenlerle sınırlı tedbirler içerebilir.

4.1. Taraflardan her biri Taraf ülke vatandaşlarının, ikamet etikleri yerel yönetimin meclis üyelerinin seçimine, seçmen veya aday olarak katılma hakkını yasalarında yer vererek tanıyacaktır.

4.2. Yasalar aynı zamanda, Taraf devletin kendi anayasal düzenine göre bu şekilde karar vermesi halinde veya bunun Taraf devletin uluslararası yasal yükümlülüklerine uygun olduğu hallerde, diğer şahısların da yerel yönetimin işlerine dahil olma hakkını tanıyacaktır.

5.1. Yerel yönetimlerin işlerine katılma hakkının kullanılmasıyla ilgili formaliteler, koşullar veya kısıtlamalar yasalarla belirlenecek ve Taraf devletin uluslararası yasal yükümlülüklerine uygun olacaktır.

5.2. Yasalarda, yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının deruhte edilmesinin etik bütünlüğünün ve saydamlığının, yerel yönetimlerin işlerine katılma hakkının kullanılması nedeniyle

tehlikeye düşürülmesini engelleyecek gerekli formaliteler, koşullar ve kısıtlamalar yer alacaktır.

5.3. Etkili bir siyasi demokrasinin işlemediği, demokratik toplumlarda kamu güvenliğinin idamesi veya Taraf devletinin uluslararası yasal yükümlülüklerinin gereklerine uyması için diğer formaliteler, koşullar veya kısıtlamaların gerekli olması lazımdır.

Madde 2 – Katılım hakkıyla ilgili tedbirlerin uygulanması

1. Yerel yönetimlerin işlerine katılım hakkının yürürlüğe girmesi için Taraf devletler gerekli tüm tedbirleri alacaktır.

2. Yerel yönetimlerin işlerine katılım hakkının kullanılmasıyla ilgili tedbirler aşağıdakileri içerecektir:

- i. Yerel yönetimleri, bu Protokol'de belirtilen katılım hakkının kullanılmasını sağlayacak, yaygınlaştıracak ve kolaylaştıracak şekilde yetkilendirmek,
- ii. Aşağıda yer alan maddeleri sağlamak:
 - a. İstişare süreçlerini, yerel referandumları ve dilekçeleri de içerebilecek olan, insanların katılımını sağlayacak usuller ve yerel yönetimin çok sayıda sakini olması ve/veya büyük bir coğrafi alanı kaplaması halinde insanların, kendilerine yakın noktalarda yerel yönetim işlerine katılmalarını sağlayacak tedbirler;
 - b. Taraf devletinin anayasal düzenine ve uluslararası yasal yükümlülüklerine uygun bir biçimde, yerel yönetimlerin elinde bulunan resmi dokümanlara erişim usulleri;

- c. Katılım konusunda özel engellerle karşılaşan şahıs kategorilerinin ihtiyaçlarını karşılayacak tedbirler;
 - d. Yerel yönetimlerin ve yerel kamu hizmetlerinin işleyişine ilişkin şikayet ve önerilerin ele alınmasına yönelik mekanizma ve usuller.
- iii. Bu Protokol'de belirtilen katılım hakkının yaygınlaştırılması ve kullanılması için bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanımını teşvik etmek.
3. Söz konusu usuller, tedbirler ve mekanizmalar, yerel yönetimlerin büyüklüğünü ve yetkinliğini göz önünde bulundurarak, farklı yerel yönetimler için birbirinden farklı olabilir.
4. Yerel yönetimlerin işlerine katılma hakkının yürürlüğe girmesi için alınacak tedbirlere ilişkin planlama ve karar verme süreçlerinde, yerel yönetimlere mümkün olduğunca zamanlı ve uygun bir biçimde danışılacaktır.

Madde 3 – Protokol'ün hangi yönetimler için geçerli olduğu

Bu Protokol Taraf devletin idari sınırları dahilindeki tüm kategorilerdeki yerel yönetimler için geçerlidir. Ancak, her bir Devlet, sözleşmeyi parlamentosundan geçirdiğine, kabul ettiğine veya onayladığına dair belgeyi sunarken, Protokol'ün kapsamına dahil etmeyi veya kapsam dışında bırakmayı düşündüğü yerel veya bölgesel yönetim kategorilerini belirleyebilir. Ayrıca, bilahare Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bildirimde bulunarak, daha başka yerel veya bölgesel kategorileri de Protokol kapsamına dahil edebilir.

Madde 4 – Hangi bölgelerde uygulanacağı

1. Devletlerden herhangi biri imza sırasında veya parlamentodan geçirilmesinin, kabulünün veya onayının belgesini sunduğu sırada işbu Protokol'ün geçerli olacağı coğrafi bölge veya bölgeleri bildirebilir.
2. Taraf devletlerden herhangi biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne hitaben yazılı bir bildiriyle, işbu Protokol'ün geçerlilik alanını bildirmede belirtilen diğer coğrafi bölgeleri içerecek şekilde genişletebilir. Bu tür yeni bir bölge açısından işbu Protokol, söz konusu bildirgenin Genel Sekreterlikçe teslim alındığı tarihten itibaren üç aylık sürenin tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.
3. Yukarıdaki iki fıkra uyarınca yapılan bildirimlerde zikredilen coğrafi bölgeler, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine hitaben yapılacak bir bildirim yazısıyla geri çekilebilir. Geri çekme işlemi söz konusu bildirim Genel Sekreterlikçe teslim alındığı tarihten itibaren altı aylık sürenin tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 5 – Sözleşmenin imzalanması ve yürürlüğe girmesi

1. İşbu Protokol, Şart'ı imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzasına açılacaktır. Söz konusu Protokol ilgili devlet parlamentosundan geçirilmeli, kabul edilmeli ve onaylanmalıdır. Şart'ı aynı anda ya da daha önceden parlamentosundan geçirip, kabul edip onaylamamış bir Avrupa Konseyi üyesi işbu Protokol'ü parlamentosundan geçiremez, kabul edemez ve onaylayamaz. Parlamentodan geçirme, kabul ve onay belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine sunulacaktır.

2. İşbu Protokol, Avrupa Konseyi üyesi sekiz devletin 1. madde hükümleri uyarınca Protokol'ün kendileri için bağlayıcı olduğunu ifade ettikleri tarihten itibaren üç aylık bir sürenin tamamlanmasını izleyen ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

3. Protokol'ün hükümlerinin kendisi için bağlayıcı olacağına bilahare olur veren Devletler açısından işbu Protokol, parlamentodan geçiş, kabul veya onay belgelerinin sunulduğu tarihten itibaren üç aylık sürenin tamamlanmasını izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 6 – Anlaşmadan çekilme

1. Taraflardan herhangi biri, herhangi bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bildirimde bulunarak anlaşmadan çekileceğini bildirebilir.

2. Söz konusu çekilme, bildirim Genel Sekreterlikçe alındığı tarihten itibaren altı aylık bir sürenin dolmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 7 – Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği üye Devletleri aşağıdaki-lerden haberdar edecektir:

- a. Herhangi bir imzalama;
- b. Herhangi bir parlamentodan geçirme, kabul veya onay belgesinin teslim edilmesi;
- c. 5. madde uyarınca işbu Protokol'ün herhangi bir yürürlüğe giriş tarihi;

- d. 3. maddenin hükümlerinin uygulanması sonucunda alınan herhangi bir bildirim;
- e. Bu Protokol ile ilgili herhangi bir girişim, bildirim veya yazışma.

İşbu Protokol aşağıda imzası bulunan yetkililerin huzurunda imzalanmıştır.

16 Kasım 2009 günü Utrecht'te Fransızca ve İngilizce olarak akdedilmiş ve her iki metin de eşit bir biçimde asıl metin olarak kabul edilmiş olup, belge tek bir nüsha olarak Avrupa Konseyi arşivlerine konacaktır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri onaylı kopyaları Avrupa Konseyinin her bir üye devletine iletacaktır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Açıklayıcı rapor

I. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Konseyinde, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansınca önerilen taslak dokümana dayalı olarak, Bölgeler ve Belediyelerle ilgili Konular Yönlendirme Komitesinin yetkisi altında, hükümetlerce sağlanan uzmanlardan oluşan bir komite tarafından oluşturulmuştur. Söz konusu Şart, 15 Ekim 1985'te Avrupa Konseyi üye ülkelerince bir sözleşme olarak imzaya açılmıştır.

II. Bu dokümanda komitede yapılan görüşmelere dayanarak hazırlanan ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine sunulan açıklayıcı raporun metni yer almaktadır. Bu rapor Şart'ın metninin yetkili bir yorumunun yer aldığı bir belge olmamakla birlikte, Şart'ın ve ilgili hükümlerinin anlaşılmasına yardımcı olabilir.

III. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın metni de bu belgede yer almaktadır.

Açıklayıcı rapor

A. Şart'ın Hazırlanışı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı bir dizi girişim sonucunda ve Avrupa Konseyinde yıllar süren tartışmalardan sonra ortaya çıkmıştır.

Avrupa'da yerel yönetimlerin özerkliğinin Avrupa'daki tüm demokratik ülkelerde kabul edilen ilkeleri açıklayan bir belge vasıtasıyla korunması ve güçlendirilmesi, yerel yönetim çevrelerinde uzun zamandır arzu edilmekteydi. Ayrıca, bu oluşumun erken safhalarından itibaren, böyle bir belgenin, yerel yönetim özerkliğinin savunulması sırasındaki girişimleri esas olarak ihtilafı olan bir tarafın, yani hükümetlerin de söz konusu ilkelere uyumunu sağlamayı amaçlamasının gerekli olduğu bilinmekteydi.

İnsan Haklarının koruyucusu ve demokratik yönetimin savunucusu olan Avrupa Konseyi, böyle bir belgenin oluşturulup kabul edilmesi için çok anlaşılır bir çerçeve oluşturmaktaydı. Bu özellikle de, Avrupa Konseyinin, Avrupa düzeyinde yerel yönetimlere verdiği önemi daha 1957 yılında yerel yönetimleri temsil eden bir kurum oluşturması ve bu kurumun daha sonra Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansına (YBYK)¹ dönüşmesiyle daha da iyi anlaşılmaktadır.

Kuşkusuz, 64(1968) tarihli Karar Tasarısıyla yerel yönetimlerin özerkliğine ilişkin ilkelerle ilgili bir bildirge öneren ve Avrupa

1. Daimi Konferans siyasi önemine binaen 14 Ocak 1994 tarihinden itibaren Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresine (YBYK) dönüştürüldü.

Konseyi Bakanlar Komitesini söz konusu bildirgeyi kabul etmeye davet eden de YBYK idi. Bu girişim Danışma Meclisince kabul edildi ve Meclis 615 (1970) sayılı Tavsiye Kararıyla iki kurumun birlikte oluşturduğu ve YBYK'nın metnine çok yakın bir metni Bakanlar Komitesine sundu. Ancak söz konusu bildirge, üzerinde açık ve net girişimlerde bulunulamayacak kadar genel ve geniş kapsamlı bir metindi.

YBYK bu nedenle yeni girişiminde daha esnek bir yaklaşım benimsedi. Ancak sadece bağlayıcı olmayan bir ilkeler bildirgesinin, gerek yerel yönetimlerin önemi gerekse yerel yönetimlerin karşı karşıya olduğu tehditler söz konusu olduğunda doyurucu olmayacağı görüşü de benimsendi. Halbuki, hükümetlerden bağlayıcı taahhütlere girmeleri istenmeliydi. Ulusal anayasal düzenlemelerle idari gelenekler arasındaki farklılıkları da hesaba katacak bir esneklik belgeye dahil edilirken, bu yeni belge ile ihtiyaçlar aşırı sulandırılmayacak, ancak hükümetlere de kendileri için bağlayıcı olan hükümler konusunda bir ölçüde bir seçim yapma olanağı sağlanacaktı.

YBYK'nın 126 (1981) sayılı Karar Tasarısı'nda bulunan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı taslağının, bir Avrupa sözleşmesi statüsünde kabul edilmesi talebiyle Avrupa Konseyi Bakanlar Kuruluna sunulması, bu yaklaşımın sonucu olmuştur.

Bakanlar Komitesi, YBYK'nın önerilerini Yerel Yönetimlerden Sorumlu Avrupa Bakanlarının 5. Konferansında (Lugano, 5-7 Ekim 1982) ele alınmak üzere Bölgesel ve Belediyelerle ilgili Konular Yönlendirme Komitesine (CDRM) aktarmayı kararlaştırdı. Lugano'daki toplantıya katılan bakanlar sonuç bildirgesinde şu ifadeleri kullandı:

“bakanlar bu taslak bildirgenin yerel yönetimlerin özerkliği konusunda önemli bir adım olduğunu mülâhaza ederken,

bazı bakanların, bildirgenin bağlayıcı bir sözleşme olması gerektiği hususuyla ve bildirme içeriğinin bazı yönleriyle ilgili çekincelerini not ederler;

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinden, Bölgesel ve Belediyelerle ilgili Konular Yönlendirme Komitesine (CDRM), Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı ile temas ederek, bir sonraki konferanslarında onay için kendilerine sunulmak üzere, konferans esnasında metnin şekil ve içeriğiyle ilgili mütalaalara uygun olarak Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda gerekli değişiklikleri yapmaları talimatını vermelerini talep ederler."

Bakanlar Komitesi CDRM'ye bu talimatı vermiş ve ilgili kuruluş taslak bildirgeyi kapsamlı bir şekilde gözden geçirerek yeniden düzenlemiştir. Lugano Konferansı sonuçlarının uygulanmasıyla ilgili olarak, YBYK temsilcileri görüşmelere katılmışlardır.

CDRM tarafından yeniden düzenlenen taslak bildirme metni nihayetinde 6-8 Kasım 1984 tarihlerinde Roma'da toplanan Yerel Yönetimlerden Sorumlu Avrupa Bakanlarının 6. Konferansına sunulmuştur. Metni inceleyen bakanlar metnin içerdiği ilkeler üzerinde oybirliğiyle mutabakata varmışlardır. Şart'ın hangi yasal forma sahip olması gerektiği konusundaysa bakanların çoğunluğu sözleşmeden yana olduklarını ifade etmişlerdir.

Danışma Meclisinin ve Roma'da yapılan Bakanlar Konferansının ışığında, Bakanlar Komitesi Haziran 1985'te Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı bir sözleşme olarak kabul etmiştir. Şart girişiminin Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansınca başlatıldığı göz önüne alınarak, sözleşmenin YBYK'nın 20. Genel oturumu vesilesiyle 15 Ekim 1985'te imzaya açılması kararlaştırılmıştır.

B. Genel mütalaalar

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın amacı, yurttaşlara en yakın konumda olan ve onların günlük ortamlarını etkileyen kararların alınmasına yurttaşlara etkin bir biçimde katılma fırsatı veren yerel yönetimlerin haklarının ölçülenmesine ve korunmasına ilişkin ortak Avrupa standartlarının mevcut olmamasının yarattığı eksikliği gidermektir.

Şart tarafları, yerel yönetimlerin siyasi, idari ve finansal bağımsızlığını teminat altına alan temel kuralları uygulama taahhüdüne sokar. Dolayısıyla bu Şart, bölgesel yönetimin tüm kademelerinde, kendisini Avrupa'nın demokratik vicdanı ve insan haklarının en geniş anlamda savunucusu olarak gören Avrupa Konseyinin kurulduğu günden beri savunulan ilkelere içerik kazandıracak siyasi iradenin ortaya konmasıdır. Gerçekten de bu belge, yerel yönetimlerin ne derece özerk oldukları konusunun, gerçek demokrasinin bir mihenk taşı olduğu inancını barındırmaktadır.

Şart üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yerel yönetim ilkelerinin açıklandığı maddeler yer almaktadır. Bu bölümde yerel yönetimin anayasal ve yasal bir temeli olmasının gerekliliği anlatılmakta, yerel yönetim kavramı tanımlanmakta ve yerel yönetimlerin yetkilerinin kapsamı ve mahiyeti açıklanmaktadır. Daha sonraki maddelerde yerel yönetimlerin idari yapıları ve yetkin personele erişimleri konusunda özerk olmalarını temin edecek şekilde, yerel yönetimlerin sınırlarının belirlenmesi ele alınmakta ve yerel seçimle iş başına gelmenin koşulları anlatılmaktadır. İki ana maddede, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin idari denetiminin sınırlanması ve temel ekonomik özerkliklerini engellemeyecek koşullarda yeterli finansal kaynaklara erişimi amaçlanmaktadır. Bu bölümdeki diğer maddelerde,

yerel yönetimlerin işbirliği yapma ve dernek kurma hakları ve yerel yönetim özerkliğinin yargı yoluna başvurarak korunması hakkı ele alınmaktadır.

II. Bölüm tarafların üstlendikleri sorumlulukların kapsamına ilişkindir. Temel ilkelerin korunmasıyla, çeşitli üye ülkelere özgü yasal ve kurumsal özelliklerin dikkate alınması için gerekli olan esneklik arasında gerçekçi bir denge oluşturmak üzere, tarafların kendileri için bağlayıcı olacağını düşündükleri bazı Şart hükümlerinin dışında kalmalarına olanak sağlanmaktadır. Böylece, bu hükümlerle bir yandan hükümetler için temel bir kaygı kaynağı olan yerel yönetim özerkliğinin devletin yapısını ve teşkilatlanmasını etkilediği gerçeği kabul edilirken, diğer yandan da demokratik yerel yönetim sistemlerinin saygı göstermesi gereken asgari temel ilkelerin korunması arasında bir uzlaşma yaratılmaktadır. Ayrıca, ilgili engellerin kaldırılması halinde tarafların taahhütleri de ilave edilebilecektir.

Şart'ta yer alan yerel yönetim özerkliği ilkeleri, potansiyel olarak, bütün ülkelerdeki tüm yerel yönetim kademeleri veya türleri için ve hatta gerekli değişikliklerin yapılması koşuluyla, bölgesel kademedeki yönetimler için de geçerlidir. Bununla birlikte, özel durumlarda geçerli olmak üzere, taraflar belli yönetim kategorilerini Şart'ın kapsamı dışında tutabilirler.

Şart'ta, tarafların Şart'a uygun hareket etmek üzere alınan yasal veya diğer tedbirleri bildirmeleri gereğinin dışında, uygulamanın kurumsal bir sistemle denetimine dair düzenleme bulunmamaktadır. Avrupa Sosyal Şartı'na benzer bir uluslararası denetleme sisteminin kurulması da göz önüne alınmakla birlikte, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine doğrudan erişimi olan YBYK'nın varlığı, tarafların Şart'a uyumu konusunda yeterli siyasi kontrolü sağlayacağından, karmaşık

bir denetleme mekanizmasının kurulmasına gerek olmadığı görüşüne varılmıştır.

Metnin son bölümünde Avrupa Konseyi himayesinde hazırlanan sözleşmelerde kullanılması adetten olan nihai hükümler yer almaktadır.

Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı, Avrupa Konseyinin savunup geliştirme işlevini üstlendiği demokrasinin temel direklerinden biri olan, yerel yönetimlerin özerkliği ilkelerini tanımlayıp teminat altına alan ilk çok taraflı yasal belgedir.

C. Şart'ın hükümleriyle ilgili yorumlar

Giriş

Giriş bölümü, Şart'ın temelinde yatan önermelerle ilgili bir açıklama fırsatı sunmaktadır. Bunlar esas itibarıyla aşağıdakilerdir:

- Yerel yönetim özerkliğinin demokrasiye, etkin yönetime ve ademimerkeziyete yaptığı hayati katkılar;
- Yerel yönetimlerin Avrupa'nın yapısındaki önemli rolü;
- Yerel yönetimlerin demokratik bir şekilde kurulma ve geniş çaplı özerklikten yararlanma gereği.

Madde 1

1. maddede, tarafların Şart'ın I. bölümünde belirtilen (2'den 11'e kadar olan maddeler) yerel yönetim özerkliği ilkelerine 12. maddede belirtilen şekil ve ölçüde uymak üzere üstlendikleri genel yükümlülükler anlatılmaktadır.

Madde 2

Bu maddede, yerel yönetimlerin özerkliğinin yasalarda yer alması gerektiği anlatılmaktadır.

Bu ilkenin önemi göz önüne alındığında, bunun, devletin teşkilatlanmasını belirleyen temel bir metinde, yani anayasada yer alması arzu edilir. Bununla birlikte, anayasa değişikliğinin meclisin nitelikli bir çoğunluğunun onayını veya referandum yoluyla tüm halkının onayını gerektirdiği ülkelerde, yerel yönetim özerkliği ilkesini anayasaya dahil etme taahhüdünde bulunamayabilir. Aynı zamanda, yazılı bir anayasa metni olmayıp, anayasası çeşitli belge ve kaynaklarda yer alan ülkelerin bu konuda bir takım güçlüklerle karşılaşabileceği ve hatta bu taahhütte bulunamayabileceği de göz önüne alınmıştır.

Ayrıca, federal yönetime sahip ülkelerde yerel yönetim, merkezi federal hükümet yerine eyaletlerce düzenlenebilir. Federe devletler bakımından bu Şart, federal devletle bu devletlerin eyaletleri arasındaki kuvvetlerin ve sorumlulukların ayrılığını hiçbir şekilde etkilemez.

Madde 3

Bu maddede, Şart'ın maksatları bağlamında yerel yönetim özerkliğinin temel özellikleri belirtilmektedir.

Fıkra 1

Buradaki "imkân" kavramı, belirli kamu işlerini düzenleme ve yönetme hakkıyla birlikte, bunu etkin bir biçimde yapabilecek imkanların da mevcut olmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir. "Kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde" deyimiyile, bu

hak ve imkanların yasalar tarafından daha ayrıntılı bir biçimde tanımlanabileceği ifade edilmektedir.

“Kendi sorumlulukları altında” ifadesiyle yerel yönetimlerin sadece üst yönetimlerin yetkisi altında hareket eden birimler olarak sınırlanmadığı vurgulanmaktadır.

Yerel yönetimlerin hangi işleri düzenleme ve yönetme hakkına sahip olduklarını tam ve hassas bir biçimde tanımlamak mümkün değildir. “Yerel işler” ve “kendi işleri” gibi deyimler fazla muğlak ve yorumlanmaları güç olması nedeniyle tercih edilmemiştir. Üye ülkelerin geleneksel olarak hangi işleri yerel yönetimlerin işleri olarak kabul ettiği büyük farklılıklar göstermektedir. Gerçekte, yapılan pek çok işin hem yerel hem ulusal yanları olup, bunlarla ilgili sorumluluklar ülkeler arasında ve zaman içinde değişiklikler gösterebileceği gibi, farklı yönetim kademeleri arasında bile paylaşılabilir. Yerel yönetimleri daha geniş çaplı etkileri olmayan görevlerle sınırlamak onları marjinal bir göreve indirgeme riski taşır. Öte yandan ülkelerin milli savunma gibi belirli işlevleri merkezi yönetimin üstlenmesini arzu edeceği kabul edilmektedir. Şart’ın amacı yerel yönetimlerin yerel düzeyde yapılması mümkün çok geniş bir alanı kapsayan sorumlulukları üstlenmesidir. Bu sorumlulukların tanımı da 4. maddenin konusunu oluşturmaktadır.

Fıkra 2

Özerk yönetim hakkı, demokratik yöntemlerle oluşturulmuş yönetimlerce kullanılmalıdır. Bu ilke Avrupa Konseyinin demokratik yönetim biçimlerine verdiği önemle uyumludur.

Bu hak normal olarak icra kurullarına sahip olan veya olmayan, temsil yetkisi olan meclisleri içermekte ancak, mevzuatın olanak

verdiği durumlarda vatandaşın doğrudan katılımını içeren demokratik yönetim biçimlerine de olanak sağlamaktadır.

Madde 4

3. maddeyle ilgili açıklamalarda da belirtildiği gibi, Avrupa'daki tüm yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarını tüm ayrıntısıyla vermek mümkün olmadığı gibi uygun da değildir. Ancak, bu maddede, yerel yönetimlerin sorumluluklarının ve yetkilerinin mahiyetinin dayandığı genel ilkeler belirtilmektedir.

Fıkra 1

Yerel yönetimlerin sorumluluklarının mahiyeti, yerel yönetim özerkliğinin gerçekliği açısından çok temel bir öneme sahip olduğundan, bazı temel sorumlulukların bu yönetimlere gayri resmi bir biçimde verilmesi yerine, mevzuatta yeterli biçimde yer alması, gerek netlik ve açıklık gerekse yasal kesinlik adına yararlı olacaktır. Normal olarak sorumluluklar anayasa tarafından verilmeli veya meclisin çıkaracağı bir yasaya dayalı olmalıdır. Bununla birlikte, bu fıkroda kanun sözcüğünün kullanılmasına rağmen, bazı ülkelerde Avrupa Topluluğu Direktifleri'nin uygulanması gereğince parlamentonun yerel yönetimlere spesifik bazı görevler verdiği bilinmekte ve bu görevler işin etkin bir biçimde yapılması amacıyla verilmektedir. Ancak bu yapılırken parlamento, uygulama yetkisi devredilen bu görevleri kontrol etme konusunda yeterli gücü elinde bulundurmalıdır. Ayrıca, Avrupa Topluluğu Yönetmelikleri uyarınca (ki bunlar, Roma Antlaşması'nın 189. maddesi uyarınca doğrudan doğruya geçerlidir) belirli bir yönetim kademesinde belirli bir tedbirin uygulanması gerekli kılındığında, Avrupa Topluluğu üye ülkeleri açısından bir istisna söz konusudur.

Fıkra 2

Mevzuatın belirli bazı yönetim kademelerine verdiği sorumlulukların yanısıra, kamu kurumlarının harekete geçmesini gerektiren diğer ihtiyaç veya olasılıklar da söz konusu olabilir. Bu eylem alanlarının yerel düzeyde sonuçları olduğu ve üye devletlerin çoğunda geçerli olan, genel yetkinin dışında bırakılmamış olan durumlarda, yerel yönetimlerin vatandaşlarının refahını geliştirmek amacıyla kendi inisiyatifleriyle hareket edebilen siyasi varlıklar olmaları kritik önem taşır. Ancak bu durumlarda hangi kurallara göre hareket edecekleri yasalarla belirlenebilir. Bununla birlikte bazı üye ülkelerde, yerel yönetimler faaliyetlerini mevzuatın verdiği yetkiye dayandırabilmelidir. Böyle bir sistemde yerel yönetimlere belli sorumluluklar dışında geniş bir takdir hakkı verilebilir. Bunların varlığı bu kapsamda 4. maddenin 2. fıkrasında anlaşılmaktadır.

Fıkra 3

Bu maddede kamusal sorumlulukların ademimerkeziyet esasına göre yerine getirilmesi genel ilkesi belirtilmektedir. Bu ilke çeşitli vesilelerle Avrupa Konseyi bağlamında ve özellikle de 1977'de yerel yönetimlerden sorumlu olan Avrupa Bakanlarının Lizbon Konferansı Sonuç Bildirisi'nde belirtilmiştir. Burada söz konusu işin çapının, daha büyük olan ülke bölgesinde yapılması gerekmiyorsa veya verimlilik veya ekonomiyle ilgili kaygılar ağır basmıyorsa, söz konusu işin genellikle en yerel yönetim birimine verilmesinin gerekli olduğu ima edilmektedir.

Ancak bu maddeden, görevlerin sistematik olarak yerele aktarılarak bu tür yerel yönetimlere verilmesinin, söz konusu yerel yönetimlerin sadece sınırlı görevler yapabilmesinden kaynaklandığı anlaşılmamalıdır.

Fıkra 4

Bu fıkra sorumlulukların birbiriyle örtüşmesi sorununu ele almaktadır. Konunun netliği ve açıklığı açısından ve sorumlulukların kademeli olarak sulandırılması eğiliminden kaçınmak için, yetkiler tam ve münhasıran verilmelidir. Ancak bazı alanlarda farklı yetki kademelerinde birbirini tamamlayıcı eylemlerde bulunulmalıdır. Bu gibi durumlarda merkezi veya bölgesel yönetimlerin müdahalesi açık ve net yasal hükümlere göre yapılmalıdır.

Fıkra 5

Yerel yönetimlerin idari yapıları ve yerel şartlara olan aşinalıkları, nihai sorumluluğun yerel üstü yönetimlerde olduğu bazı görevleri yerel yönetimlerin yapmasını daha uygun kılabilir. Ancak yetkinin bu şekilde yerele devredilmesinin, yerel düzeydeki yönetimin bağımsız yetki alanına aşırı bir biçimde girmesini önlemek için, yerel yönetimlere, mümkün olduğunda kendilerine aktarılan yetkiyi kullanırken yerel şartları da göz önünde bulundurmalarına izin verilmelidir. Ancak, kimlik belgesi düzenlenmesi gibi bazı örneklerde tek tip düzenleme ihtiyacının, yerel takdir hakkına yer bırakmayabileceği de kabul edilmektedir.

Fıkra 6

1'den 5'e kadar olan maddelerde yerel yönetimler kapsamındaki konular ele alınırken, 6. maddede hem yerel yönetimler kapsamında kalan konulara hem de bu kapsamda olmayan ancak yerel yönetimleri özellikle etkileyen konular ele alınmaktadır. Metinde istişarenin şekli ve zamanlamasının yerel yönetimlerin nüfuzlarını kullanmaları için gerçek bir olanak sağlayacak şekilde yapılmasının gerekli olduğu belirtilirken, özellikle acil

durumlar gibi istisnai durumlarda istişarenin mümkün olamayacağı anlatılmaktadır. Bu istişarenin doğrudan doğruya ilgili yönetim veya yönetimlerle yapılması gerektiği belirtilmekte ve birden fazla yönetim olması durumunda dolaylı olarak, ortak kuruluşlar kanalıyla yapılması gerektiğine işaret edilmektedir.

Madde 5

Yerel yönetimin sınırlarının değiştirilmesi ve olağan dışı durumlarda başka yönetimlerle birleştirilmesi, kuşkusuz yerel yönetim ve hizmet verdiği yurttaşlar için çok önemlidir. Çoğu ülkede yerel yönetimlerin bu tür değişiklikleri veto etmesi gerçekçi olarak görülmesi de, doğrudan veya dolaylı istişarelerin yapılması şarttır. Referandumlar bu tür istişareler için uygun bir usul teşkil etse de, çeşitli ülkelerde referandum yapılmasıyla ilgili yasal hükümler mevcut değildir. Yasal hükümlerde referanduma gidilmesi zorunlu değilse, diğer istişare yöntemleri denenmelidir.

Madde 6

Fıkra 1

Bu fıkranın metni, yerel yönetimin ve yönetim konseyinin genel yapısıyla ilgili olmayıp, idari hizmetlerin nasıl düzenlendiğiyle ilgilidir. Merkezi ve bölgesel yasalarda söz konusu düzenlemeyle ilgili genel ilkeler belirtilebilir, ancak yerel yönetimlerin, yerel koşullar ve idari işlerin verimli bir biçimde yapılması açısından, kendi idari yapılarını kendilerinin düzenleyebilmeleri gerekir. Merkezi veya bölgesel yasalarda, örneğin belirli komitelerin oluşturulması veya belirli idari kadroların yaratılması gibi bazı spesifik gereklilikler kabul edilebilir. Ancak bu hususlar yerel yönetimlere katı bir organizasyon yapısı dayatmamalıdır.

Fıkra 2

Uygun yönetim yapılarının yanısıra, yerel yönetimlerin verimli ve etkin bir biçimde faaliyet gösterebilmeleri için, söz konusu yerel yönetimin sorumluluklarına tekabül eden kalitede eleman istihdam edebilmeleri elzemdir. Bu da açık bir biçimde, büyük ölçüde yerel yönetimin yeterince olumlu hizmet koşulları sağlama imkanlarına bağlıdır.

Madde 7

Bu maddeden maksat, seçilmiş temsilcilerin görevlerini ifa etmelerinin üçüncü tarafların girişimleriyle engellenmemesinin ve belirli kategorideki şahısların sadece maddi nedenlerle görev almasının önünün kesilmemesinin temin edilmesidir. Söz konusu maddi nedenler arasında, görevin yürütülmesi sırasında yapılacak masrafların uygun biçimde mali tazminiyle birlikte, yerine göre kazanç kaybının tazmini ve özellikle de tam zamanlı yönetici sorumluluklarını yerine getirmek üzere seçilmiş temsilciler söz konusu olduğunda, yapılan işin karşılığında sağlanacak ücret ve buna tekabül eden sosyal sigorta güvenceleri yer alır. Yine bu maddenin ruhuna uygun olarak tam zamanlı bir kadroyu dolduran personelin, görev süresi sona erdiğinde normal çalışma hayatına yeniden dönmelerini sağlayacak olanakların sağlanması da makul bir beklenti olacaktır.

Fıkra 3

Bu fıkrada yerel yönetimlerde seçimle göreve gelmeyi engelleyecek işlev ve faaliyetlerin anlık kararlarla değil, objektif hukuki kıstaslara göre belirlenmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Normal olarak, görevle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerin kanunlarla belirleneceği anlamına gelmektedir. Bununla

birlikte, bu konuda yeterli teminatlar sağladığı anlaşılan, çok yerleşik ve yazılı olmayan hukuki prensiplerin uygulandığı durumlar da mevcuttur.

Madde 8

Bu maddede yerel yönetimlerin faaliyetlerinin diğer yönetim kademelerince denetlenmesi konusu ele alınmaktadır. Burada söz konusu olan husus, şahısların, ombudsmanın veya soruşturma yetkisi ile yetkilendirilmiş kişilerin yerel yönetimlere dava açması değildir. Buradaki hükümler her şeyden önce, pek çok ülkede uzun zamandır geleneksel olarak uygulanmakta olan, idari denetim kapsamındaki denetim felsefesine ilişkin hükümlerdir. O nedenle bu hususlar, bir girişimle ilgili olarak önceden izin alma, yürürlüğe girecek eylemleri teyit etme, yerel yönetimin aldığı kararları iptal etme veya hesaplarının denetlenmesi ve benzeri hususlar ile ilgilidir.

Fıkra 1

1. fıkrada denetimin yeterli yasal temele dayandırılması gereği vurgulanmakta ve rastgele denetim usulleri dışlanmaktadır.

Fıkra 2

İdari denetim normal olarak yerel yönetimin eylemlerinin pratik uygulamadaki uygunluğu ile değil, yasallığı ile sınırlı olmalıdır. Yegane istisna olmamakla birlikte başka bir yönetim tarafından söz konusu yerel yönetime devredilen görevlerle ilgili olabilir. Burada, görevi devreden yönetim, söz konusu görevin nasıl ifa edileceğini belirli ölçüde denetlemek isteyebilir. Ancak bu durum, yerel yönetimi, 5. maddenin 5. fıkrasında belirtildiği şekilde, belirli bir takdir hakkını kullanmaktan men etmemelidir.

Fıkra 3

Buradaki metin “orantılılık” ilkesinden esinlenmektedir. Yani kontrol eden yönetim, önceliklerini kullanırken, bir yandan arzu edilen etkiyi yaratırken, öte yandan yerel yönetim özerkliğini en az etkileyen yöntemi kullanmakla yükümlüdür.

11. maddede denetim ve kontrolün yanlış kullanımına karşı yargı yoluna başvurma hakkına değinildiğinden, belirli durumlarla ilgili olarak müdahale yöntemi ve koşullarının ayrıntılı olarak verilmesinin gerekli olmadığı düşünülmüştür.

Madde 9

Yerel yönetimlerin görevlerini ifa etmelerini mümkün kılacak mali kaynaklara sahip olmamaları halinde belirli görevleri yapacak yasal yetkiye sahip olmalarının bir anlamı kalmamaktadır.

Fıkra 1

Bu Fıkroda yerel yönetimlerin harcama önceliklerini belirleme özgürlüğünden yoksun bırakılamayacakları belirtilmektedir.

Fıkra 2

Buradaki prensip, yerel yönetime sağlanan mali olanaklarla ifa ettiği görevler arasında yeterli bir ilişki olması gereğidir. Bu ilişki, söz konusu yerel yönetimin yapmakla yükümlü olduğu görevler için bilhassa güçlü bir ilişkidir.

Fıkra 3

Sağlanan hizmetlerin getirdiği yararlarla bu hizmetin yerel vergi mükellefine veya hizmeti kullanana getirdiği maliyeti karşılıklı olarak tartarken siyasi bir seçim yapmak, seçilmiş yerel temsilcilerin temel görevlerinden biridir. Merkezi veya bölgesel

yönetimlerin, yerel yönetimlerin vergi toplama yetkilerine sınırlama getirmesi kabul edilen bir şeydir. Ancak bu sınırlamalar yerel yönetimin etkin biçimde hesap verebilirliğini engellememelidir.

Fıkra 4

Bazı vergiler veya yerel yönetim finansal kaynakları, doğaları gereği veya pratik mülahazalarla enflasyonun etkilerine ve diğer ekonomik etmenlere karşı duyarsızdır. Bu tür vergilere veya kaynaklara aşırı ölçüde bel bağlamak, hizmet maliyetleri ekonomik faktörlerin geçirdiği evrimden doğrudan etkilendiğinden, yerel yönetimleri zor durumda bırakabilir. Ancak, nispeten dinamik gelir kaynaklarının mevcut olması halinde bile, maliyetlerle kaynak hareketleri arasında otomatik bir bağlantı olamayacağı da kabul edilmelidir.

Fıkra 6

Yeniden dağıtılan kaynaklar yasalarda yer alan belirli kıstaslara göre tahsis edildiğinde söz konusu yasa hazırlanırken yerel yönetimlere danışılması halinde bu fıkranın hükümleri yerine getirilmiş olacaktır.

Fıkra 7

Blok olarak verilen hibeler, hatta belirli sektörler için sağlanan hibeler hareket serbestisi açısından belli projelerin finansmanı için sağlanan hibelere nazaran tercih edilir. Tüm belirli projeler için sağlanan finansmanın yerini, özellikle de büyük sermaye yatırımları için, genel hibelerin almasını beklemek gerçekçi olmayacaktır. Ancak bu tür belirli projelerin finansmanı için ayrılan hibelere aşırı bel bağlanması yerel yönetimlerin harcama öncelikleri açısından takdir hakkını kullanmasını ciddi

bir şekilde sınırlayacaktır. Ancak, hibelerin temsil ettiği toplam kaynaklar ÷lkeden ÷lkeye büyük farklılık göstermekte olup, hibelerin, gelirin nispeten önemsiz bir bölümünü oluşturduğu durumlarda, proje bazlı hibelerin genel hibelere oranının yüksek olması makul kabul edilebilir.

9. maddenin 7. fıkrasının ikinci cümlesindeki maksat, belirli amaca yönelik hibelerin yerel yönetimlerin kendi yetki alanları içinde takdir haklarını kullanmalarına hanel getirmemesini temin etmektir.

Fıkra 8

Yerel yönetimlerin sermaye yatırımı için kredi finansmanına erişimlerinin olması önemlidir. Ancak bu tür finansmanın muhtemel kaynakları kaçınılmaz bir biçimde her ÷lkenin sermaye piyasasının yapısına bağlı olacaktır. Bu kaynaklara erişim usulleri ve şartları yasalarla belirlenebilir.

Madde 10

Fıkra 1

Bu fıkrada işlevsel temelde, özellikle de tek bir yerel yönetimin kapasitesini aşan görevler söz konusu olduğunda, müşterek projeler geliştirip görevler ifa ederek daha büyük bir verimlilik sağlama amacıyla, yerel yönetimler arasında yapılacak işbirliğine değinilmektedir. Bu tür işbirlikleri konsorsiyumlar şeklinde veya yerel yönetim federasyonları kanalıyla yapılabilir ancak bu tür kuruluşların oluşturulması için gerekli mevzuat yasalarla belirlenebilir.

Fıkra 2

Bu fıkra, 1. fıkrada yer alan işlevsel mülâhazalardan çok daha genel hedefleri olan ve normal olarak belirli tür veya türlerdeki tüm yerel yönetimleri bölgesel veya ulusal temelde temsil etmeyi amaçlayan dernek ve kuruluşlarla ilgilidir. Ancak bu tür derneklere bağlı olma hakkı, merkezi yönetimin bu derneklerden birini geçerli bir sözcü olarak tanıyacağı anlamına gelmemektedir.

Bu tür bir Avrupa Konseyi belgesinde, ulusal düzeyde derneklere katılma hakkının, buna paralel olarak beraberinde, Avrupa Konseyi kuruluş yasasında yer alan hedefler doğrultusunda, birçoğu Avrupa'nın birliği konusunda aktif bir biçimde çalışan uluslararası dernek ve kuruluşlara katılma hakkını da getirmesi normaldir.

Ancak Madde 10.2, söz konusu ilkenin yürürlüğe konma vasıtasının seçimini, bu vasıta gerek yasal bir vasıta veya başka bir vasıta olsun, münferit üye devletlere bırakmaktadır.

Fıkra 3

Diğer ülkelerin yerel yönetimleriyle doğrudan işbirliğine de izin verilmelidir. Ancak bu işbirliğinin yapılma biçimi, her ülkedeki mevcut yasal kurallara uygun olmalı ve söz konusu yerel yönetimlerin yetkileri dahilinde gerçekleşmelidir.

Bu açıdan, Avrupa Bölgesel Topluluklar ve Yönetimler Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi hükümleri (21 Mayıs 1980 tarih, ETS 106 No.lu) özellikle anlamlıdır. Ancak bazı işbirliği türlerinin sınır bölgeleriyle sınırlı tutulması gerekmez.

Madde 11

Yargı yoluna başvurmaktan kasıt, yerel yönetimin

- a. kurallara uygun bir biçimde oluşturulmuş bir mahkemeye veya,
- b. herhangi bir eylemin, eksikliğin, kararın veya diğer idari tasarrufun kanuna uygunluğu konusunda yargı veya tavsiyede bulunma yetkisine sahip, muadil bağımsız, yasal bir kuruluşa erişimidir.

İdari kararların her ne kadar normal olarak bir temyiz mahkemesine gönderilmesi söz konusu değilse de, üye ülkelerden birinde davanın yeniden görülmesi için başvuruda bulunmak olarak bilinen, olağanüstü bir yargı yoluna gitmek de mümkündür. Bu yargı yolu, söz konusu kararın yasanın açıkça yanlış uygulanması sonucunda alınması halinde açıktır ve bu maddenin gereklerine de uygundur.

Madde 12

Şart'ın I. bölümünde yer alan yerel yönetim özerkliği ilkelerinin oluşturulmasıyla, Avrupa Konseyi üye ülkelerinde mevcut çok çeşitli yasal sistemlerin ve yerel yönetim yapılarının uzlaştırılmasına çalışılmıştır. Ancak münferit hükümetlerin Şart'ın belirli hükümlerine uymada yine de anayasal veya uygulamadan kaynaklanan engellerle karşılaşabileceği de kabul edilmektedir.

Bu maddede buna uygun olarak, ilk kez Avrupa Sosyal Şartı'nda oluşturulan "zorunlu çekirdek" olarak anılan sistem benimsenmiştir. Buna göre Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na taraf olan ülkeler Şart'ın I. bölümünde yer alan otuz maddeden en az yirmisini kabul edecekler ve bunlar arasından on dört çekirdek temel ilkedен en az onuna uyacaklardır. Ancak nihai

hedef Şart'ın bütün hükümlerine uyum olduğundan, Taraflar söz konusu hükümlerle ilgili yükümlülüklerini mümkün olduğu zaman mevcut taahhütlerine ilave edebileceklerdir.

Madde 13

Prensip olarak Şart'ın I. bölümünde yer alan gereklilikler her bir üye ülkedeki tüm yerel yönetim kategorileri ve kademeleri ile ilgilidir. Bunlar potansiyel olarak bölgesel yönetimler için de geçerlidir. Bununla birlikte, belirli bölgelerin yasal şekli veya anayasal statüsü (özellikle de federal bir yapıya sahip üye ülkelerde) bu bölgelerin yerel yönetimlerle aynı koşullara tabi olmalarını önlemektedir. Ayrıca, bir iki üye ülkede, küçük olmaları nedeniyle sadece küçük, istişari işlevleri olan bir yerel yönetim kategorisi de mevcuttur. Bu tür istisnai durumları da göz önüne almak üzere, 13. madde Tarafların belirli kategorideki yerel yönetimleri Bildirge kapsamının dışında tutmasına izin vermektedir.

Madde 14

Bu Madde'nin amacı Tarafların Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne ilgili bilgileri verme yükümlülüğü oluşturarak Şart'ın uygulanmasının izlenmesini kolaylaştırmaktır. Şart'ın uygulanmasının denetimi için belirli bir kuruluşun olmaması nedeniyle, Şart'ta tanımlandığı şekliyle yerel yönetimler üzerinde önemli bir etki yaratacak yasal mevzuat değişiklikleri veya diğer tedbirlerle ilgili bilgilerin Genel Sekreter'e iletilmesi özellikle önemlidir.

Madde 15 ila 18

15. ila 18. madde, Avrupa Konseyince yapılan sözleşme ve anlaşmaların nihai maddeleri örnek alınarak hazırlanmıştır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı yerel yönetimlerin ve bunların seçilmiş temsilcilerinin haklarını teminat altına alan ilk bağlayıcı uluslararası sözleşmedir. Belge Avrupa Konseyine üye devletlerce bir sözleşme olarak 15 Ekim 1985'te imzaya açılmış ve 1 Eylül 1988'de yürürlüğe girmiştir. 16 Kasım 2009'da Şart'ın metnini tamamlamak üzere, yerel yönetimlerin işlerine katılma hakkına ilişkin Ek Protokol kabul edilmiş ve 1 Haziran 2012'de yürürlüğe girmiştir. Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Şart'ı ve Ek Protokol'ü imzalayıp kabul eden Avrupa Konseyi üyesi devletlerin Şart'ın ilkelerini uygulamasını temin eder.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi bir Avrupa Konseyi kurumudur. Kongre, Avrupa Konseyinin 47 üye devletinde yerel demokrasiyi güçlendiren yerel ve bölgesel yönetimleri temsil eder. Yerel Yönetimler Meclisi ve Bölgeler Meclisi olmak üzere iki meclisten oluşan Kongre, 150.000'i aşkın Avrupa belediyesinin ve bölgesinin kurumsal sesidir.